

บทที่ 2

การแบ่งกลุ่มย่อยภาษาตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้

ในการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาตระกูลใด ๆ นั้น นักภาษาศาสตร์จะใช้ลักษณะการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน (shared innovations) ของลักษณะทางภาษาเป็นเกณฑ์ในการรวมหรือแยกภาษาถิ่นต่าง ๆ ออกเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งก็หมายความว่าถ้าภาษาถิ่นใด ๆ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียงในคำศัพท์ร่วมเชื้อสายเดียวกัน (cognates) ไปในลักษณะที่เหมือนกันก็จะจัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน ถ้าภาษาถิ่นใด ๆ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียงในลักษณะที่ต่างออกไปก็จะจัดไว้ในกลุ่มอื่น นอกจากนี้ยังสามารถใช้ลักษณะที่ภาษาถิ่นใด ๆ มีคำศัพท์เฉพาะกลุ่มร่วมกันมาใช้ประกอบในการแบ่งกลุ่มได้อีกด้วย

2.1 เกณฑ์ที่ใช้แบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้

ในการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้เท่าที่ผ่านมานักภาษาศาสตร์ได้ใช้เกณฑ์ลักษณะการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของภาษาไทถิ่นต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม และการใช้คำศัพท์เฉพาะกลุ่มร่วมกัน

2.1.1 การเปลี่ยนแปลงร่วมกันของเสียงพยัญชนะดั้งเดิม

การเปลี่ยนแปลงร่วมกันของเสียงพยัญชนะที่นำมาใช้ในการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่เป็นพยัญชนะกักก้อง คือ *b, *d, *g ซึ่งเปลี่ยนแปลงมาเป็นเสียงในภาษาปัจจุบันแตกต่างกันเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่ม P และกลุ่ม PH (Chamberlain, 1972; 1975. ; Hartmann, 1980.)

กลุ่ม P หมายถึงกลุ่มภาษาลูกที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมกักก้อง มาเป็นเสียงกักไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลมคือ *b, *d, *g > p, t, k ตามลำดับ ภาษาที่มีการ

เปลี่ยนแปลงเสียงลักษณะนี้เช่นภาษาไทยใหญ่ ไทเหนือ ลื้อ ไทดำ ไทขาว ไทแดง และ ไทเขิน เป็นต้น ตัวอย่างคำที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียง เช่น

*b	>	p	pi:	“พี”
*d	>	t	ti:	“ที”
*g	>	k	ka:	“คำ”

กลุ่ม PH หมายถึงกลุ่มภาษาลูกที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมกัก ก้องมาเป็นเสียงพยัญชนะกักไม่ก้องมีกลุ่มลมคือ *b, *d, *g > ph, th, kh ตามลำดับ ภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงลักษณะนี้เช่นภาษาผู้ไท พวน ลาว ไทกลาง และไทยใต้ เป็นต้น ตัวอย่างคำที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงเช่น

*b	>	ph	phi:	“พี”
*d	>	th	thi:	“ที”
*g	>	kh	kha:	“คำ”

2.1.2 การเปลี่ยนแปลงร่วมกันของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม

การเปลี่ยนแปลงร่วมกันของลักษณะการแยกหรือรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นเกณฑ์ที่สำคัญเกณฑ์หนึ่งที่นักภาษาศาสตร์ใช้ในการจัดกลุ่มภาษาไทยถิ่น หลี่ (Li, 1977:35) ได้สืบสร้างวรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษาตระกูลไทไว้ 4 เสียง คือวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A, *B, *C ปรากฏในพยางค์เป็น และ *D ปรากฏในพยางค์ตาย ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ทำให้เสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเกิดการแยกเสียง (split) และการรวมเสียง (merger) ภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ในปัจจุบันจึงมีเสียงวรรณยุกต์มากกว่า 4 เสียงทั้งสิ้น

2.1.2.1 การแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม

หลี่ (1977:43-44) ได้จัดกลุ่มของเสียงพยัญชนะดั้งเดิมเป็น 5 กลุ่มดังนี้

1. เสียงกักไม่ก้องมีกลุ่มลม เช่น *ph *th *ch *kh *h
2. เสียงไม่ก้องต่อเนื่อง เช่น *s *f *hm *hn *hr *hw
3. เสียงกักไม่ก้องไม่มีกลุ่มลม เช่น *p *t *c *k

4. เสียงกักที่เสี้ยนเสียง เช่น *ʔb *ʔd *ʔj *ʔ

5. เสียงก้อง เช่น *b *d *g *v *m *n *ŋ *z

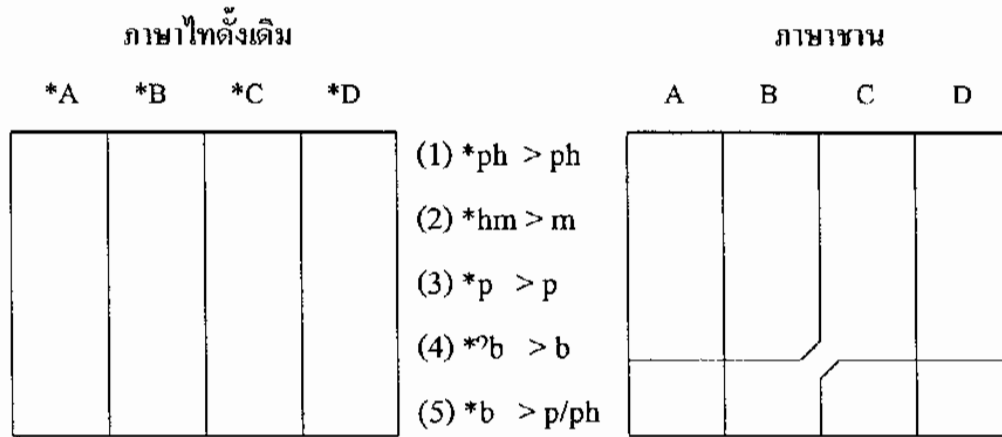
หากภาษาลูกภาษาใดมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมตามลักษณะของพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่แตกต่างกันครบทั้ง 5 กลุ่ม ภาษานั้นก็จะมีเสียงวรรณยุกต์ถึง 20 หน่วยเสียง กล่าวคือ วรรณยุกต์ดั้งเดิมแต่ละหน่วยเสียงแยกออกเป็นเสียงย่อย 5 เสียง หรือ 5 ทางตามลักษณะของพยัญชนะต้นที่แตกต่างกันเป็น 5 ลักษณะดังกล่าว การแยกตัวของเสียงวรรณยุกต์แสดงให้เห็นชัดเจนด้วยแผนภาพต่อไปนี้

ภาษาไทยดั้งเดิม					ภาษาลูก			
*A	*B	*C	*D		A	B	C	D
				(1) *ph > ph				
				(2) *hm > m				
				(3) *p > p				
				(4) *ʔb > b				
				(5) *b > p/ph				

ภาพแสดงการแยกเสียงวรรณยุกต์ตามเสียงพยัญชนะต้นเป็น 5 ทาง

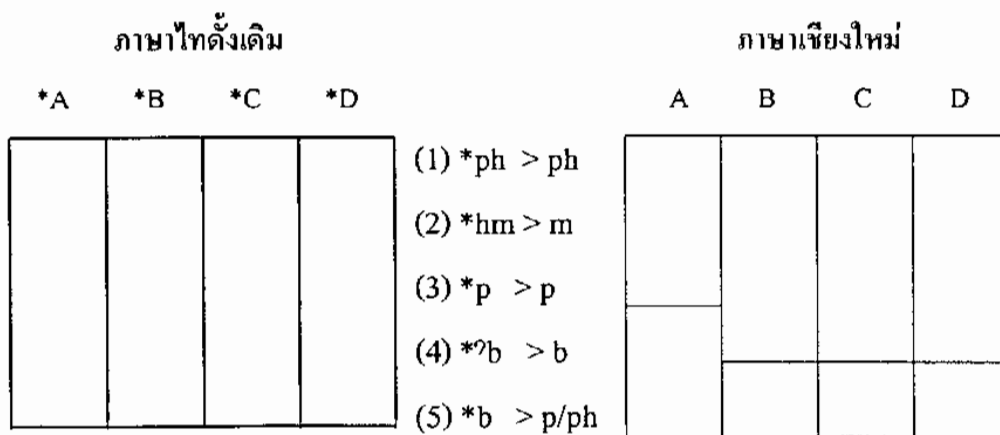
แต่การแยกเสียงวรรณยุกต์ที่เกิดจากอิทธิพลของพยัญชนะต้นดั้งเดิมเท่าที่พบในภาษาไทยปัจจุบันมีเพียงการแยกเสียงแบบสองทาง สามทาง และสี่ทาง (Li, 1977: 44-52) และเพื่อความสะดวกในการบรรยายการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ตามลักษณะพยัญชนะต้น นักภาษาศาสตร์ได้ใช้ตัวเลข 1 2 3 4 5 แทนกลุ่มของเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมทั้ง 5 กลุ่มตามลำดับ แบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยต่าง ๆ มีดังนี้

1. แบบ 1234-5 เป็นแบบที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นสองทางตามลักษณะของเสียงพยัญชนะดั้งเดิมเสียงไม่ก้องหรือเสียงก้อง โดยเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มที่ 1234 ต่างจากเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มที่ 5 เช่น การแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาชาน ไทนอง ผู้ไท

ภาพ แสดงการแยกเสียงวรรณยุกต์ตามเสียงพยัญชนะต้น เป็น 2 ทาง
ในภาษาชาน (Brown,1965)

2. แบบ 123-4-5 เป็นแบบที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นสามทางโดยเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มที่ 123 ต่างจากเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มที่ 4 และต่างจากเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มที่ 5 เช่น การแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาจ้วงโพอ้าย จ้วงซีหลิน และภาษาไทยเหนือ

ภาพแสดงการแยกเสียงวรรณยุกต์ตามเสียงพยัญชนะต้น เป็น 3 ทาง
ในภาษาไทยเหนืออื่นเชียงใหม่ (Brown,1965)

3. แบบ 12-34-5 เป็นแบบที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นสามทางโดยเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มที่ 12 ต่างจากเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มที่ 34 และต่างจากเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกับ

เสียงพยัญชนะต้นกลุ่มที่ 5 เช่น การแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยได้ อาทิ สงขลา
สตูล ระนอง ภูเก็ต เป็นต้น

ภาษาไทยดั้งเดิม					ภาษาสงขลา			
*A	*B	*C	*D		A	B	C	D
				(1) *ph > ph				
				(2) *hm > m				
				(3) *p > p				
				(4) *ʔb > b				
				(5) *b > p/ph				

ภาพแสดงการแยกเสียงวรรณยุกต์ตามเสียงพยัญชนะต้นเป็น 3 ทาง
ในภาษาไทยใต้ถิ่นสงขลา (Brown,1965)

4. แบบ 1-23-4-5 เป็นแบบที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นสี่ทางโดยเสียง
วรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มที่ 1 ต่างจากเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏ
ร่วมกับเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มที่ 23 ต่างจากเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกับเสียง
พยัญชนะต้นกลุ่มที่ 4 และต่างจากเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะต้น
กลุ่มที่ 5 เช่น การแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาจ้วงเทียนเป่า

ภาษาไทยดั้งเดิม					ภาษาจ้วงเทียนเป่า			
*A	*B	*C	*D		A	B	C	D
				(1) *ph > ph				
				(2) *hm > m				
				(3) *p > p				
				(4) *ʔb > b				
				(5) *b > p/ph				

ภาพแสดงการแยกเสียงวรรณยุกต์ตามเสียงพยัญชนะต้นเป็น 4 ทาง
ในภาษาจ้วงเทียนเป่า (Li,1977:50)

ส่วน เกดนีย์ (Gedncy, 1972) ได้แบ่งเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม ไว้ 4 กลุ่มเท่านั้น เพราะพบว่าเสียงพยัญชนะกักไม่ก้องมีกลุ่มลมกับพยัญชนะต่อเนื่องมักจะปรากฏร่วมกับเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน เสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมทั้ง 4 กลุ่มมีดังนี้

1. เสียงกักไม่ก้องมีกลุ่มลม เช่น *ph *th *ch *kh และเสียงไม่ก้องต่อเนื่อง เช่น *s *f *hm *hn *hr *hw
2. เสียงกักไม่ก้องไม่มีกลุ่มลม เช่น *p *t *c *k
3. เสียงกักที่เสี้ยนเสียง เช่น *ʔb *ʔd *ʔj *ʔ
4. เสียงก้อง เช่น *b *d *g *m *n *ŋ *z

ดังนั้นหากมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม 4 เสียงตามลักษณะของเสียงพยัญชนะต้น 4 กลุ่ม ก็จะได้เสียงวรรณยุกต์ถึง 16 เสียง (เพื่อความสะดวกในการบรรยายการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ตามลักษณะพยัญชนะต้น นักภาษาศาสตร์ได้ใช้ตัวเลข 1 2 3 4 แทนกลุ่มของเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมทั้ง 4 กลุ่มตามลำดับ) ดังแสดงด้วยภาพต่อไปนี้

ภาษาไทยดั้งเดิม					ภาษาลูก			
*A	*B	*C	*D		A	B	C	D
				(1)*ph/*hm > ph/m				
				(2)*p > p				
				(3)*ʔb > b				
				(4)*b > p/ph				

ภาพแสดงการแยกเสียงวรรณยุกต์ตามเสียงพยัญชนะต้นเป็น 4 ทาง

อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏว่ามีภาษาไทยถิ่นปัจจุบันภาษาใดที่มีเสียงวรรณยุกต์จำนวนมากถึง 16 - 20 เสียง เพราะเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A *B *C *D อาจแยกออกเป็น 2 ทางตามลักษณะพยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องหรือก้อง หรือแยกเป็น 3 หรือ 4 ทางตามลักษณะของพยัญชนะต้นแตกต่างกันไปในแต่ละภาษา อย่างไรก็ตาม การแยกตัวเป็น

3 หรือ 4 ทางนี้มีได้เกิดกับวรรณยุกต์ดั้งเดิมทุกเสียง นอกจากนี้ยังมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ (tone merger) ทำให้จำนวนเสียงวรรณยุกต์ในแต่ละภาษามีไม่มากนัก

ภาษาไทยในกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมทุกเสียงเป็น 2 ทางคือ *A *B *C *D > *A B C D 123-4 เช่น ภาษาอาหม ไทใหญ่ จีน ลื้อ ไทดำ ไทขาว ไทแดง ไทยถิ่นเหนือ เป็นต้น (Chamberlain, 1972; 1975) และกลุ่มที่มีการแยกวรรณยุกต์ออกเป็น 3 ทางโดยเฉพาะที่วรรณยุกต์ดั้งเดิม *A คือ *A > *A 1-23-4 เช่น ภาษาไตเหนือ พวน ลาว ไทยกกลาง และไทยใต้ เป็นต้น (Chamberlain, 1972)

2.1.2.2 การรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม

การรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษาไทยต่าง ๆ อาจเป็นการรวมเสียงวรรณยุกต์ในคำพยางค์เป็นด้วยกัน ได้แก่ การรวมเสียงวรรณยุกต์ A = B หรือ B = C หรือเป็นการรวมเสียงวรรณยุกต์ในคำพยางค์เป็นกับคำพยางค์ตาย ได้แก่ การรวมเสียงวรรณยุกต์ A = D หรือ B = D หรือ C = D ก็ได้

ภาษาไทยใต้เป็นภาษาที่ระบบเสียงวรรณยุกต์มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ 3 ทาง และมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ A = B และ C = D ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

ภาษาไทยดั้งเดิม					ภาษาไทยใต้				
*A	*B	*C	*D		A	B	C	DL	DS
				*ph, *hm > ph, m					
				*p > p					
				*ʔb > b					
				*b > ph					

ภาพแสดงการแยกและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยใต้ (Brown, 1965)

จากแผนภาพอธิบายได้ว่า ภาษาไทยได้มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมออกเป็น 3 ทาง ด้วยอิทธิพลของพยัญชนะต้นซึ่งต่างกันเป็น 3 กลุ่ม คือ พยัญชนะต้นมีกลุ่มลม และต่อเนื่องทำให้วรรณยุกต์ดั้งเดิมแยกเป็นเสียงวรรณยุกต์หนึ่ง พยัญชนะต้นกักไม่ก้อง และกักที่สั้นเสียงทำให้แยกออกเป็นเสียงวรรณยุกต์หนึ่ง และพยัญชนะต้นก้องทำให้แยกออกเป็นอีกเสียงวรรณยุกต์หนึ่ง นอกจากนี้ยังมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ $A=B$ และ $C=D$ ในกลุ่มที่พยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะมีกลุ่มลมและต่อเนื่อง และกลุ่มที่เป็นพยัญชนะกักไม่ก้องกับพยัญชนะกักที่สั้นเสียงด้วย ภาษาไทยได้ปัจจุบันจึงมีวรรณยุกต์เพียง 7 เสียง

ลักษณะการรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษาลูกที่นักภาษาศาสตร์นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาจัดกลุ่มย่อยของภาษาตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ได้แก่ การรวมเสียงวรรณยุกต์ B กับ D ซึ่งสามารถแยกกลุ่มย่อยของภาษาได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ $B=DL$ และกลุ่มที่ไม่มีการรวมเสียงวรรณยุกต์ $B\neq DL$

2.1.3 การเปลี่ยนแปลงร่วมกันของเสียงสระดั้งเดิม

การยืดยาวเสียงสระดั้งเดิมเป็นสระเสียงยาว (vowel lengthening) เป็นลักษณะหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของเสียงสระที่นักภาษาศาสตร์นำมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้

หลี่ (Li, 1977: 261) ได้สืบสร้างเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยดั้งเดิมไว้ 9 เสียง คือ

*i	*ɯ	*u
*e	*ə	*o
*ɛ	*a	*ɔ

และหลี่ได้อธิบายการกลายเสียงสระจากภาษาไทยดั้งเดิมมาสู่ภาษาลูกปัจจุบันดังนี้

สระสูง (*i, *ɯ, *u) จะกลายเสียงเป็นสระเสียงสั้นเมื่อปรากฏในพยางค์ปิดหรือพยางค์ที่มีพยัญชนะท้าย เช่น *liŋ > liŋ “ลิง” *khɯn > khɯn “จีน” *khum > khum

“มูม” และจะกลายเป็นสระเสียงยาวเมื่อปรากฏในพยางค์เปิดหรือพยางค์ที่ไม่มีพยัญชนะท้าย เช่น *pi > pi:, “ปี” *thuu > thuu: “ถือ” *hmu > mu: “หมู”

สระกลางดั้งเดิม (*e, *a, *o) จะไม่มีการยืดยาวในภาษาลูก และจะปรากฏเฉพาะในพยางค์ปิดเท่านั้น นอกจากนี้เสียงสระ *o จะกลายเป็นเสียงสระ a ในภาษาลูกเช่น *hen > hen “เหิน” *?dɔm > dam “ดำนานา” *som > som “ส้ม”

สระต่ำดั้งเดิม (*ɛ, *a, *o) จะกลายเป็นสระเสียงยาวในภาษาลูกเสมอ ไม่ว่าจะปรากฏในพยางค์เปิดหรือพยางค์ปิดก็ตามเช่น *me > me: “แม่” *kem > ke:m “แก้ม” *hma > ma: “หมา” *mam > ma:m “ม้าม” *bo > pho: “พ่อ” *ton > to:n “ตอน”

ดังนั้น หากภาษาลูกมีการการกลายเสียงสระเดี่ยวดั้งเดิมตามลักษณะที่หฺลี้ได้ อธิบายไว้แล้ว ภาษาลูกก็จะมี ความต่างด้านความสั้นยาวของสระ (vowel length distinction) เฉพาะสระ a-a: ซึ่งความต่างนี้เกิดจากการกลายเสียง *o > a และ *a > a: แต่ในภาษาลูกปัจจุบันบางภาษามีระบบเสียงสระที่มีความต่างของเสียงสระสั้นยาว นอกเหนือไปจาก a-a: เช่น ภาษาไทยกลาง และบางภาษาในกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ในเรื่องนี้ หฺลี้ได้อธิบายว่า สระเดี่ยวเสียงยาวในพยางค์ปิดบางเสียงมีการกลายเสียงมาจากสระประสมดั้งเดิม เช่น ในภาษาไทยกลาง เสียงสระ i: กลายเสียงมาจาก *ie เช่นในคำ ti:n1 “ตื่น” เสียงสระ uu: กลายเสียงมาจาก *uə เช่นในคำ khu:n2 “ตื่น” และเสียงสระ u: กลายเสียงมาจาก *uo เช่นในคำ mu:k4 “มูก” เป็นต้น (Li, 1977:263,265,267)

นอกจากนี้การที่ระบบสระในภาษาลูกปัจจุบันบางภาษามีความต่างของสระสั้นยาวนั้นอาจมีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงภายในภาษาเอง การสัมผัสภาษา และการยืมภาษาต่างตระกูลก็ได้ ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือภาษาไทยกลาง ซึ่งระบบสระเดี่ยวมีความต่างของสระสั้นยาวครบทุกเสียง และสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความต่างของสระสั้นยาวคือการยืมคำภาษาบาลีสันสกฤต (ดู พุทธชาติ ธนัญชยานนท์, 2536.)

จอห์น เอฟ. ฮาร์ทแมนน์ (John F. Hartmann, 1980) ได้ใช้ลักษณะการกลายเสียงของเสียงสระดั้งเดิมคือ การยืดยาวเสียงสระ (vowel lengthening) และลักษณะการมีหรือไม่มีระบบสระสั้นยาวมาแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ออกเป็น 2 กลุ่มคือ

ก. กลุ่มที่ไม่มีการยืมเสียงสระและระบบสระไม่มีความต่างของเสียงสระสั้นยาว ได้แก่ ภาษาไทแดง ไทดำ ไทขาว ลื้อเชียงตุง ลื้อเชียงรุ่ง และชานเหนือ

ข. กลุ่มที่มีการยืมเสียงสระและระบบสระมีความต่างของเสียงสระสั้นยาว ได้แก่ ภาษาชานเชียงตุง ชานเชียงตุง ลื้อเมืองยอง เชียงราย เชียงใหม่ น่าน แพร่ พะเยา ตาก ลาวหลวงพระบาง เวียงจันทน์ ร้อยเอ็ด อุบล โคราช กรุงเทพฯ และชุมพร

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์การยืมเสียงสระดั้งเดิมในคำร่วมเชื้อสายเท่านั้น เพราะเห็นว่ากรณีหรือไม่มีระบบเสียงสระที่มีความต่างของสระสั้นยาวเป็นลักษณะปัจจุบันของภาษาบางภาษาที่เป็นวิวัฒนาการขั้นรอง (secondary development) หรือมีสาเหตุมาจากการสัมผัสและยืมภาษาอื่น จึงไม่ถือว่าเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของภาษากลุ่ม

2.1.4 การใช้ศัพท์เฉพาะกลุ่ม

แชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1972) ใช้ศัพท์เฉพาะกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ เขากล่าวถึงการที่ภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้กลุ่ม P ได้แก่ ภาษาไทดำ ไทขาว ชาน ลื้อ อาหม มีคำศัพท์เฉพาะกลุ่มที่ไม่ปรากฏในภาษากลุ่ม PH คำศัพท์เฉพาะของภาษากลุ่ม P ได้แก่

	ไทดำ	ไทขาว	ชาน	ลื้อ	อาหม
“แมงมุม”	saaw1	chaaw1	kaaw1	kwaaw1	kao
“เฝ้า”	-	ceŋ4	seŋ4	-	ceng
“ห้อง”	luk5	-	luk4	-	luk
“คั้น”	-	-	khom4	khum4	khrum
“ร้อย”	-	-	paak2	paak2	pak
“เย็บ”	-	kuu5	-	-	kiu
“ดู”	-	ŋoy4	-	-	ngo
“เกี๋ยน้ำค้าง”	muay1	møy1	moy1	møy1	mui
“น้ำส้ม”	mi2	-	mi2	mii2	mi

เชมเบอร์เลนได้ใช้ลักษณะการมีคำศัพท์เฉพาะกลุ่มเช่นนี้ประกอบกับการใช้
เกณฑ์อื่น ๆ ในการพิจารณากลุ่มของภาษา และเขาก็พบว่าลักษณะการมีคำศัพท์เฉพาะ
กลุ่มนี้สามารถใช้สนับสนุนการแบ่งกลุ่มตามเกณฑ์อื่น ๆ ได้

2.2 กลุ่มย่อยของภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้

ในการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษานั้น นักภาษาศาสตร์มักจะใช้เกณฑ์ต่าง ๆ หลาย
เกณฑ์ร่วมกันเสมอ นักภาษาศาสตร์ที่เสนอผลการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาไทยกลุ่ม
ตะวันตกเฉียงใต้มีดังนี้

2.2.1 เชมเบอร์เลน (1972) ได้แบ่งกลุ่มย่อยของภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้โดย
ใช้เกณฑ์ทางเสียงและเกณฑ์คำศัพท์ดังนี้

2.2.1.1 เกณฑ์ทางเสียง

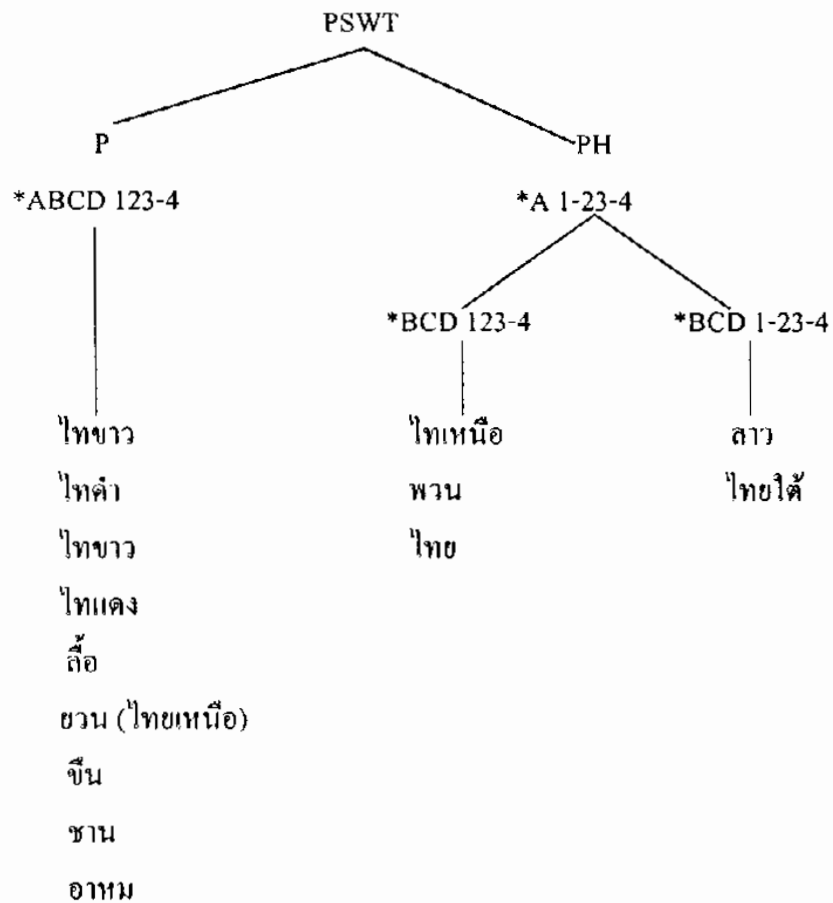
ก. ลักษณะการกลายเสียงของเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงกักก้อง

การใช้ลักษณะการกลายเสียงของเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงกักก้องเป็นเกณฑ์
ในการแบ่งกลุ่มทำให้สามารถแบ่งภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ
ภาษากลุ่ม P ได้แก่ ภาษาไทดำ ไทขาว ไทแดง ลื้อ จีน ไทใหญ่ โยนก ชาน อาม
ภาษากลุ่ม PH ได้แก่ ภาษาลาว ไตเหนือ พวน ไทยกลาง ไทยใต้

ข. ลักษณะวิวัฒนาการของเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้
ดั้งเดิม (PSWT)

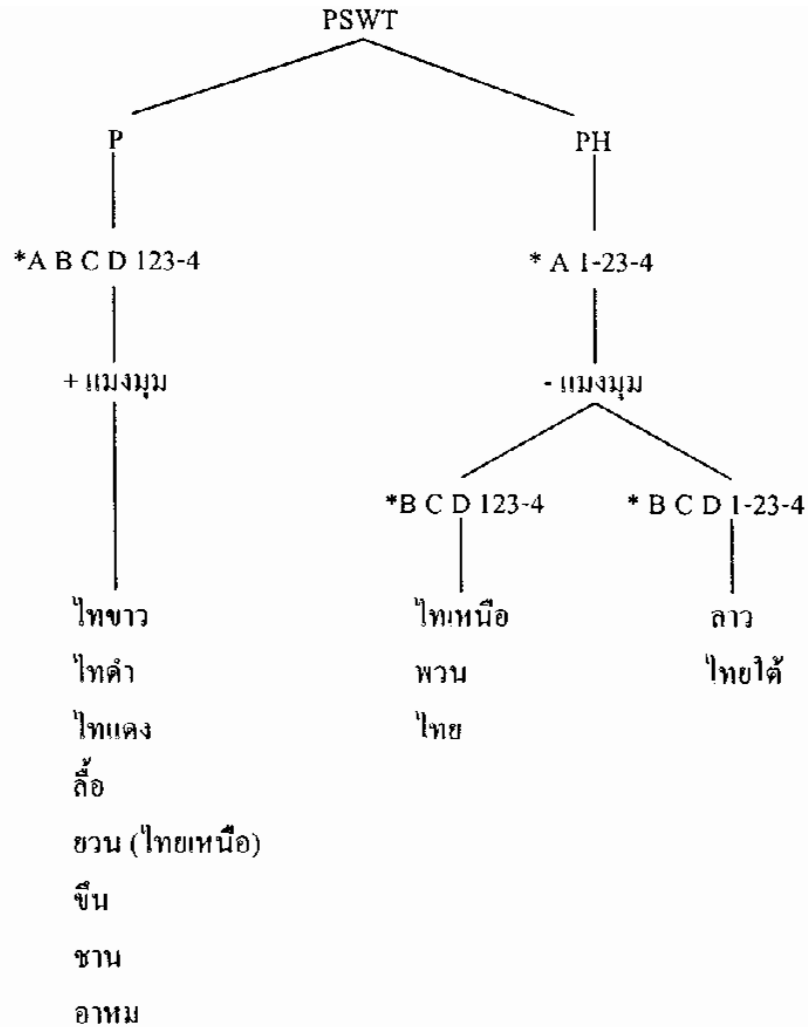
เชมเบอร์เลนเสนอลักษณะการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยดั้งเดิม
*A B C D มาเป็นเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิมกลุ่ม P และกลุ่ม
PH ว่าภาษากลุ่ม P มีการแยกตัวของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 2 ทางตามลักษณะ
การเป็นเสียงไม่ก้องหรือก้องกล่าวคือ *A B C D > *A B C D 123-4
ส่วนภาษากลุ่ม PH มีลักษณะการแยกตัวของเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A เป็นแบบ 3 ทาง
คือ *A > *A 1-23-4 และกลุ่มนี้ยังแบ่งย่อยเป็นอีก 2 กลุ่ม ตามลักษณะการแยกตัวของ

เสียงวรรณยุกต์ *B C D คือ *B C D > *B C D 123-4 กับ *B C D > *B C D 1-23-4 โดยเขาได้เสนอแผนภูมิต้นไม้ภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ดังต่อไปนี้

2.2.1.2 เกณฑ์ทางศัพท์

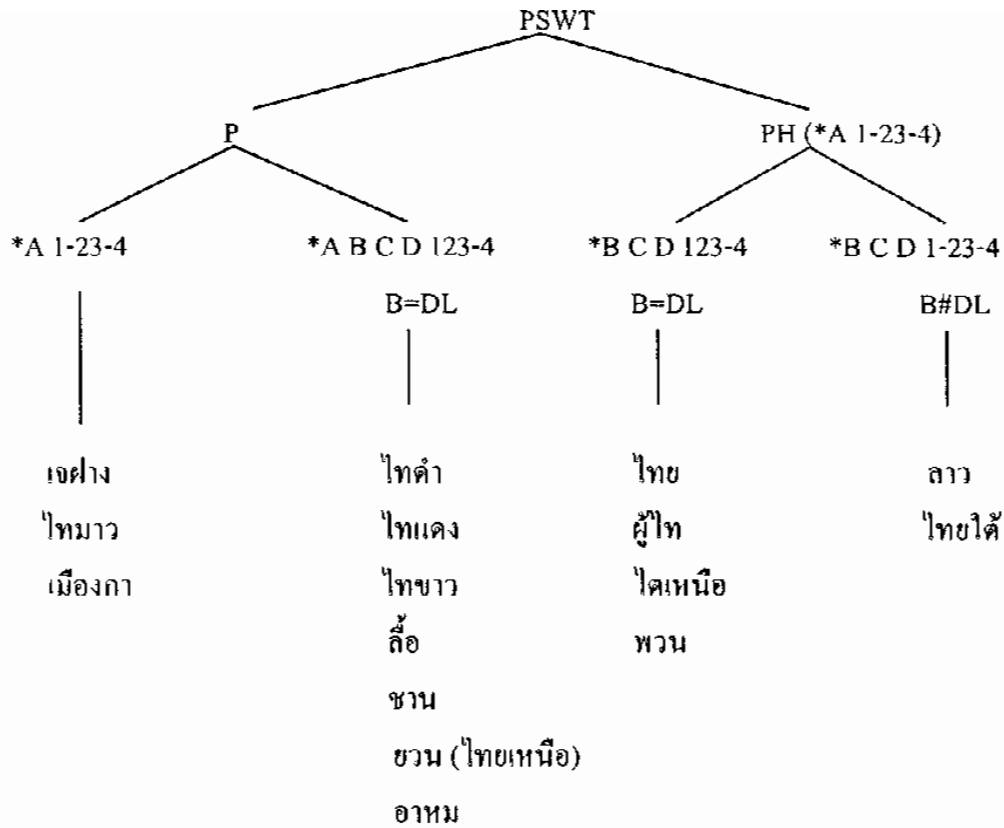
จากการศึกษาคำศัพท์ในภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ เซมเบอร์เลนสามารถแยกภาษาถิ่นได้เป็น 2 กลุ่ม ตามการปรากฏหรือไม่ปรากฏคำศัพท์จำนวนหนึ่ง เช่น แมงมุม น้ำส้ม เกี๊ยวน้ำค้าง เซมเบอร์เลนได้ใช้ผลของการแยกกลุ่มด้วยเกณฑ์ทางศัพท์ สนับสนุนการแยกกลุ่มด้วยเกณฑ์การกลายเสียงดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น กลุ่มย่อยของภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ดังแสดงด้วยแผนภูมิต่อไปนี้

ต่อมา เซมเบอร์เลน (1975) ได้เสนอการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้อีกครั้งหนึ่ง ในครั้งนี้เขาได้ใช้เกณฑ์ทางเสียงเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้กล่าวถึงเกณฑ์ทางศัพท์ เขากล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้มีลำดับการเกิดก่อนหลังตามลำดับดังนี้

1. การกลายเสียงของพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงกักก้อง *b > p/ph
2. การแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *A
3. การแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม *BCD
4. การรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม B = DL

เซมเบอร์เลนได้จัดกลุ่มย่อยภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ดังต่อไปนี้

2.2.2 หลี่ (Li, 1977 อ้างใน Hartmann, 1980:81) แบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้เป็น 3 กลุ่มตามลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม (ดูรายละเอียดที่เกี่ยวข้องในหัวข้อ 2.1.2.1) ได้แก่

- ก. กลุ่มที่มีการแยกวรรณยุกต์ดั้งเดิมแบบ 1234-5 ได้แก่ ภาษา ลื้อ ไทขาว ไทดำ ลาวซำเหนือ ชาน ไทแดง ผู้ไท และตากใบ
- ข. กลุ่มที่มีการแยกวรรณยุกต์ดั้งเดิมแบบ 123-4-5 ได้แก่ ภาษา เชียงใหม่ เชียงราย แพร่ พะเยา ตาก และจีน
- ค. กลุ่มที่มีการแยกวรรณยุกต์ดั้งเดิมแบบ 12-34-5 ได้แก่ ภาษาลาว ไทยอีสาน ไทยกลาง และไทยใต้

2.2.3 จอห์น เอฟ. ฮาร์ทแมนน์ (John F. Hartmann, 1980) กล่าวถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สำคัญในภาษาไทยดั้งเดิมกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้และสามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มย่อยได้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงเสียงมี 5 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. การกลายเสียงของพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่เป็นเสียงกักก้องมาเป็นเสียงกักไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม (*b > p)
2. การแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมออกเป็น 2 ทาง (bipartition)
3. การกลายเสียงต่อเนื่องของพยัญชนะต้นดั้งเดิมในข้อ 1) เป็นเสียงกักไม่ก้องมีกลุ่มลม (*b > p > ph)
4. การแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมออกเป็นสามทาง (tripartition)
5. การยืดยาวสระเป็นเสียงยาว (vowel lengthening)

การกลายเสียงดังกล่าวมานี้เป็นกระบวนการกลายเสียงแบบต่อเนื่องกัน (feeding relation) ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เขากล่าวว่า ชั้นที่ 5 อาจเกิดก่อนหรือเกิดร่วมกับชั้นที่ 4 ก็ได้ ฮาร์ตแมนน์ได้นำลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเสียงดังกล่าวมาใช้แบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ออกเป็น 3 กลุ่มย่อยดังนี้

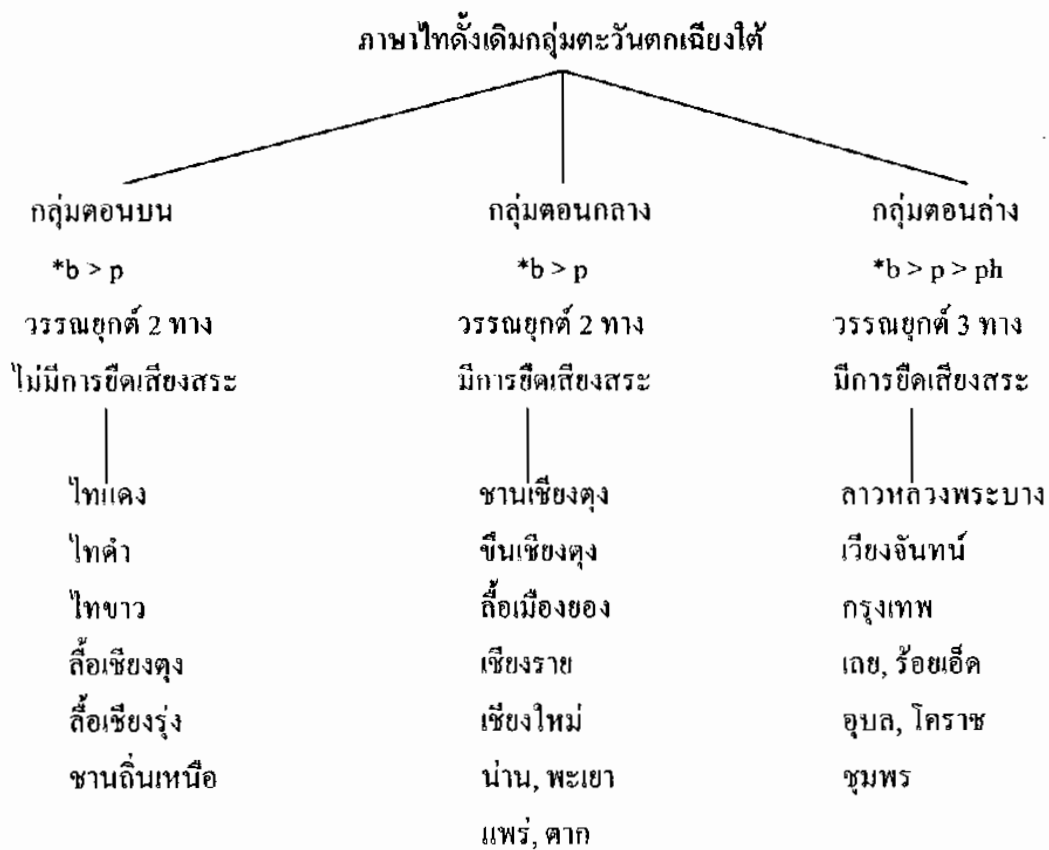
ก. กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนบน (upper southwest) ได้แก่ กลุ่มภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงเสียงในชั้นที่ 1 และ 2 ภาษาเหล่านี้อยู่ทางตอนใต้ของจีน ทางตะวันออกเฉียงเหนือของพม่า ทางเหนือสุดของลาวและเวียดนาม เช่น ภาษาไทแดง ไทดำ ไทขาว ลื้อเชียงตุง ลื้อเชียงรุ่ง และชานถิ่นเหนือ ภาษาเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงเสียงจาก *b, *d, *g มาเป็น p, t, k มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมออกเป็น 2 ทางและภาษากลุ่มนี้ไม่มีการยืดยาวสระ

ข. กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนกลาง (middle southwest) ได้แก่กลุ่มภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในชั้นที่ 1 และ 2 เหมือนกับกลุ่ม ก. แต่ภาษาเหล่านี้จะมีการยืดยาวสระซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่นานนักด้วยอิทธิพลของภาษาไทยกลางที่มีต่อภาษาต่างๆทางภาคเหนือ ภาษากลุ่มนี้ได้แก่ ภาษาชานเมืองเชียงตุง จีนเมืองเชียงตุง ลื้อเมืองยอง เชียงราย เชียงใหม่ น่าน แพร่ พะเยา ตาก เป็นต้น

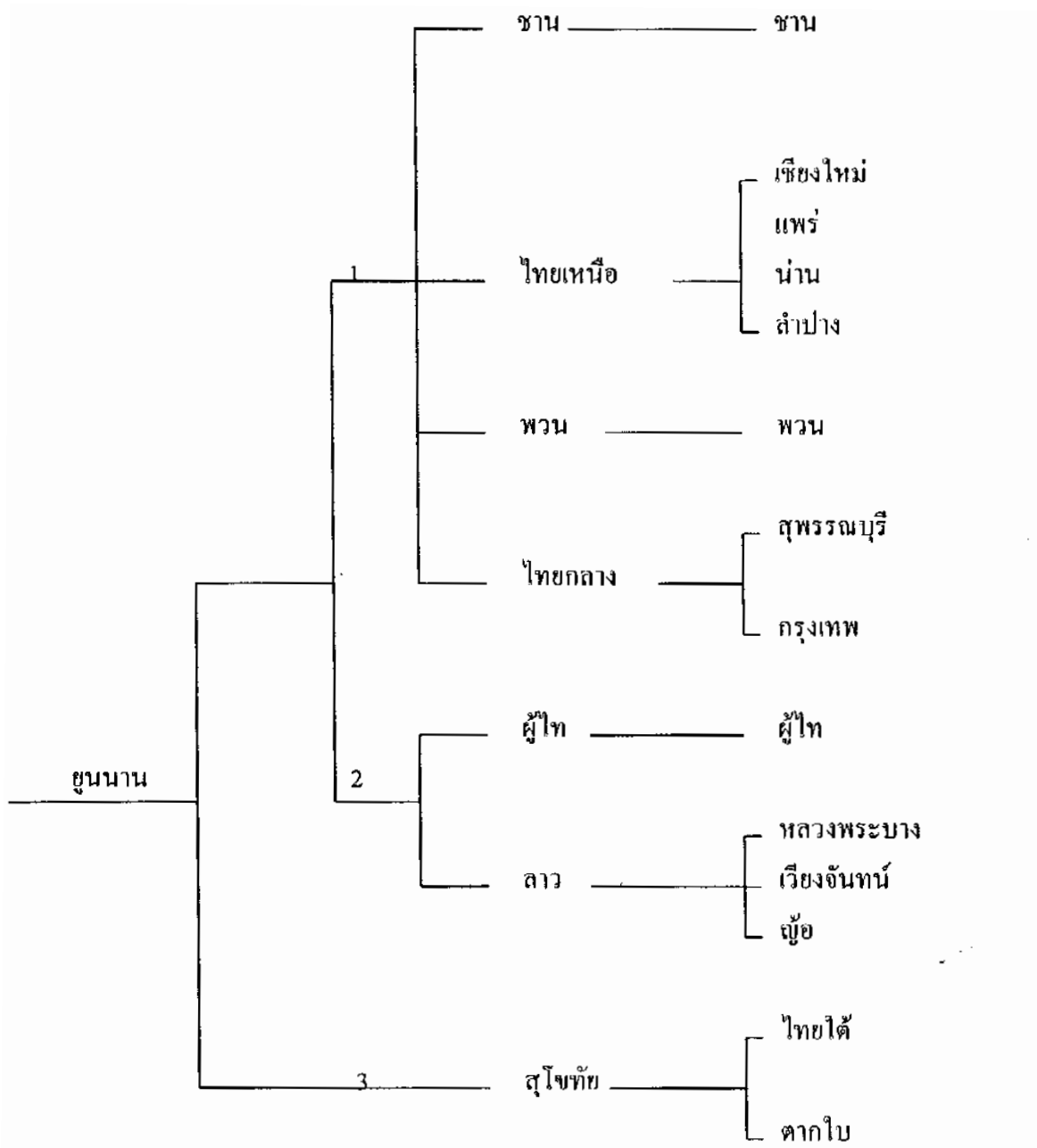
ค. กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตอนล่าง (lower southwest) ได้แก่กลุ่มภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 5 ภาษาเหล่านี้มีการกลายเสียงของพยัญชนะ

ต้นดั้งเดิม *b,*d,*g มาเป็น p, t, k ก่อนและมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมออกเป็น 2 ทาง ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นคือ *b,*d,*g > p, t, k > ph, th, kh ตามลำดับ ทำให้เกิดการแยกเสียงวรรณยุกต์ออกเป็น 3 ทาง และมีการยัดของเสียงสระ ภาษาในกลุ่มนี้ได้แก่ ภาษาลาวหลวงพระบาง เลย เวียงจันทน์ ร้อยเอ็ด อุบล โคราช กรุงเทพฯ และชุมพร เป็นต้น

กลุ่มย่อยของภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ที่แบ่งตามการศึกษาของฮาร์ตแมนน์ แสดงโดยแผนภูมิดังต่อไปนี้

2.2.4 เจ.มาร์วิน บราวน์ (J. Marvin Brown, 1965. อ้างใน ปราณี กุลละ-วณิชย์, 2527:31) ได้แบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทยกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ออกเป็น 3 กลุ่ม ตามเกณฑ์ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเสียงของพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ดังนี้

2.3 ลักษณะของภาษาดากใบตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้

เมื่อพิจารณาการแบ่งกลุ่มย่อยของภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ประกอบกับความเห็นของนักภาษาศาสตร์เกี่ยวกับสถานะของภาษาดากใบ (โปรดดูบทที่ 1 ข้อ 1.7) ก็จะเห็นว่า ภาษาดากใบยังมีได้ถูกจัดกลุ่มให้ชัดเจนด้วยเกณฑ์การแบ่งกลุ่มย่อยภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ที่นักภาษาศาสตร์ใช้ อันได้แก่

- ก. การกลายเสียงของพยัญชนะต้นดั้งเดิมกักก้อง เป็นเสียงกักไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม หรือเป็นเสียงกักไม่ก้องมีกลุ่มลม (*b > p/ph)
- ข. การแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมแบบ 2 ทางหรือ 3 ทางและการรวมเสียงวรรณยุกต์ B=DL หรือไม่รวมเสียงวรรณยุกต์ B#DL
- ค. การยัดเสียงสระดั้งเดิมเป็นเสียงยาว
- ง. การใช้คำศัพท์เฉพาะกลุ่ม

หากพิจารณาภาษาตากใบตามเกณฑ์ดังกล่าวมานี้ก็จะเห็นว่าภาษาตากใบมีลักษณะดังนี้

1. ภาษาตากใบเป็นภาษาที่อยู่ในกลุ่ม PH เพราะมีการเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่เป็นเสียงกักก้อง เป็นเสียง กักไม่ก้องมีกลุ่มลม (*b > ph) เช่น

*b > ph	pha:2	“พา”	phi:4	“พี”
*d > th	thi:4	“ที”	tha:ŋ2	“ทาง”
*g > kh	kha:4	“คำ”	kha:6	“คำ”

2. ภาษาตากใบมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมแบบ 2 ทางคือ *A B C D > A B C D 123-4 และมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ B = DL ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

	A	B	C	DS	DL
1	/1/	/3/	/5/	/1/	/3/
2					
3					
4	/2/	/4/	/6/	/2/	/4/

ภาพแสดงการแยกเสียงและการรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาตากใบ

3. ภาษาตากใบมีการยืดยาวของเสียงสระตั้งเดิม แต่การปรากฏเสียงสระยาวไม่ได้ทำให้มีความต่างของสระสั้นยาวอย่างมีนัยสำคัญ (linguistic significant) ในคู่ของเสียงสระสั้นยาวทุกคู่ ยกเว้นคู่ของเสียงสระ a-a: และ o-o: เท่านั้นที่มีคู่เทียบเสียงอย่างชัดเจนเช่น khan2 “คั้น”- kha:n2 “คาน”, khon2 “คน”- kho:n2 “โคน” เป็นต้น ส่วนสระอื่นๆ แม้ว่าจะมีการออกเสียงสระเป็นเสียงสั้นหรือยาวก็จะไม่พบว่ามีคู่เทียบเสียงที่ชัดเจน ตัวอย่างคำที่ปรากฏเสียงสระสั้นและเสียงสระยาว เช่น

cim5	“จิ้ม”	li:n2	“ถึง”
pen1	“เป็น”	le:w1	“เหลว”
len4	“เล่น”	?e:n3	“แอ่น”
khun5	“โกรธ”	mlu:n4	“สิ้น”
ron2	“เรื่อน”	ʔ:n5	“ตื่น”
khan2	“คั้น”	kha:n2	“คาน”
fun3	“ฝุ่น”	phu:k3	“ผูก”
khon2	“คน”	kho:n2	“โคน”
noŋ4	“น่อง”	no:n6	“น่อง”

4. ภาษาตากใบมีคำศัพท์เฉพาะกลุ่มซึ่งยังไม่ได้พิสูจน์ว่าเป็นคำศัพท์ที่มีที่มาอย่างไร (ตัวอย่างคำปรากฏในบทที่ 1 ข้อ 1.9)

ดังนั้นการที่จะพิสูจน์สถานะของภาษาตากใบให้ชัดเจนจึงควรกระทำโดยการเปรียบเทียบภาษาตากใบกับภาษาไทอื่น ๆ ตามเกณฑ์ทั้ง 4 ประการที่นักภาษาศาสตร์ใช้ในการจัดกลุ่มย่อยภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ตั้งได้ก่อกวามาแล้ว และผู้วิจัยจะได้นำเกณฑ์เหล่านี้ไปใช้ในการเปรียบเทียบภาษาตากใบกับภาษาไทอื่น ๆ ต่อไป